

M a r i j a Š v a j n c e r

Maribor

SPOMIN NA OTROŠTVO PESNIKA ANDREJA BRVARJA

V pesniškem opusu slovenskega pesnika Andreja Brvarja (r. 1945), dobitnika Kajuhove, Prešernove (iz sklada) in Glazerjeve nagrade, ustvarjalca, ki živi in dela v Mariboru, prevladuje pisanje za odrasle. Do leta 1985, ko je izšla njegova pesnitev *Domača naloga. Za učitelja A.K.*, je veljal samo za pesnika za zrelo bralno občinstvo. Tedaj se je kot spomin na otroštvo začela nova ustvarjalnost, morda je bilo to obdobje svojevrstna prelomnica.

O njegovem prispevku k mladinski književnosti, k pesništvu za otroke in mladostnike, je mogoče premišljevat tako, da to ustvarjalnost problemsko umestimo v pisanje za odrasle, ugotovimo razmerje med njima, morebitno vzročno-posledično zvezo, prav tako pa se je treba vsaj bežno zamisliti nad razmerjem med poezijo in prozo ter prisluhniti pesnikovi refleksiji lastne literarne produkcije. V Brvarjevem primeru se namreč srečujeta pesnik in literarni teoretik: pesnik se daje s svojim umetniškim snovanjem, sočasno pa je razlagalec in pojasnjevalec okoliščin, v katerih se je rojevala njegova poezija.¹

Na Brvarjevo pesništvo za odrasle lahko gledamo z dveh vidikov - prvi govori o tem, kar se ponuja bralki ali bralcu, bodisi v pojavu estetskega doživljanja bodisi ob sprejemanju poezije, v zvezi s tem tudi, kakšne predstave in čustva se porajajo v sprejemnikovi ali sprejemnični zavesti, to pa seveda ne pomeni, da ne upoštevamo racionalizacije in refleksivnosti ter poznavalskega branja, ki skuša to samosvojo poezijo klasificirati, problemsko razčleniti in jo glede na notranjo strukturo in na zrcaljenje svetovne literarne ustvarjalnosti uvrstiti v katero izmed sodobnih smeri. Drugi aspekt pa je Brvarjeva lastna teoretična razlaga, in slednjo je treba jemati nadvse resno, sočasno pa ohranjati možnost, da bodo drugi ljudje našli v njegovi poeziji še več. Velike umetnine zmeraj dopuščajo, omogočajo in spodbujajo nove in nove interpretacije, saj so večplastne in včasih celo relativno nadčasovne.

V poeziji za odrasle je Brvar sopotnik ludizma, konkretne poezije, poparta in reizma, med navedenimi smermi se je, kot pravi sam, zgolj sprehajal,² kar zadeva opisovanje obstoječega in izpovednost, pa je zanj prav vse pesem, in v tem popisu, ki se velikokrat odvija v obliki montaže, je Brvar vitalist, karnist in realist, vendar tudi pesnik sentimenta, lirik, ki vodi k čustvenosti posredno, po ovinkih, z združevanjem na videz nezdružljivega, z negacijo, paradoksi, presenečenji in z obrati. Kar se tiče lastne razlage poezije, pa je Andrej Brvar leta 1979 v knjigi *Osemnajst pesmi plus dodatek* (Ljubljana, Mladinska knjiga, 1979, oblikoval in grafično uredil Mišo Hochstätter) v sklepnem dopisovanju z

¹ *Dialogom* sem poslala članek *Vitalizem pesnika Andreja Brvarja*, daljšo analizo njegovega pesniškega opusa, zato zdaj samo na kratko povzemam nekatere ugotovitve.

² Andrej Brvar: *Osemnajst pesmi plus dodatek*, Ljubljana, Mladinska knjiga, 1979, str. 87.

literarnim teoretikom in pesnikom Francetom Pibernikom zapisal, da mu ne gre za upor proti tradiciji, za angažiranost, depoetizacijo in za radikalno destrukcijo, temveč si prizadeva, da bi bil čim bolj drugačen, pristen in čim čistejši ekstrakt samega sebe.³ Per negationem je opredelil afirmativni vidik svoje poezije. Sestavljal je podobe in montaže zunanje realnosti, izvajal provokacijo obstoječih družbenih vrednot, prepletal vsakdanji politični besednjak s poetično govorico, se kozmopolitsko odzival na kulturno zakladnico človeštva in dogajanje na zgodovinskem prizorišču ter v sebi doživljal vzporednost med bivanjem v mestu in začasnim umikom v naravo. Ustvarjalni navdih, nemir in prebujenje je začutil v visokem poletju, utrujenost in slutnjo odhoda pa v pozni jeseni in pozimi. V dnevniških zapiskih so se menjavali intima in zavezujoča eksistencialna vprašanja.

Potem je napačil čas, ko je pesnik prebudil otroka v sebi. Formalno in vsebinsko je delno ohranil stalnice svoje poezije, v dokajšnji meri pa je vstopil v svet otroškega iskanja in hlastanja po svobodi. Otrok mora spoznati, doumeti in, žal, tudi sprejeti svet odraslih, kakršen koli ta že je. Četudi je skrajno brezumen in tog, otrok realno ne more pobegniti iz njega, lahko pa ga lepša in lajša z domišljijo in z razburljivimi dogodivščinami.

Andrej Brvar je napisal tri knjige, ki jih lahko uvrstimo v mladinsko književnost, in sicer: *Domača naloga. Za učitelja A.K.* (1985), *Mala odiseja* (1988) in *Zimska romanca* (1988); vse tri so izšle pri Partizanski knjigi v Ljubljani, samostojne likovne avtorske projekte pa je vsakič prispeval Zmago Jeraj. Pesmi za otroke in o njih je Brvar uvrstil tudi v zbirko *Pesnive in pesmi* (Maribor, Založba Obzorja, 1990, opremil Zmago Jeraj).

Brvarjeve pesmi za otroke in mladostnike kar kličejo po esejistično obarvani in neobremenjeni interpretaciji, taki, ki želi približati slog in duh te poezije. V pesnitvi *Domača naloga. Za učitelja A.K.*, sončen dan premami dečka, bodočega poeta in njegovega prijatelja, da ne odideta v šolo, ampak na izlet (brez strokovnega vodstva) v naravo. Odpravita se k ribniku in tam se formalno pojavi personifikacija naravne lepote: ribnik ima toliko vsega - čolnarno in čolnarja, zelene in rdeče čolne, štiri labode, gladino brez alg, potemtakem nikakor ni navaden ribnik - in otroku, ki govori o svoji avanturi razbrzdane svobode v prvi osebi, se zdi malce važen. Pesnik z blagim posmehom zapiše, da je tudi čolnar videti takšen, v resnici pa ni prav nič važen, temveč je človek in pol. Biti človek in še polovica zraven je duhovito ovrednotenje človeških kvalitiet. Otrokoma povsem zaupa in še na kraj pameti mu ne pade, da bi bilo tistega dne treba sedeti v učilnici in se učiti pametnih reči. Posodi jima čoln, labodi pa zaradi skaljenega miru kmalu postanejo nejevoljni, zlasti dva očitno kažeta svojo živalsko ogorčenost:

*“S tretjo ju nese za nama,
midva pa voziva slalom
in z vesli dvigava blato
in delava take valove, da je to
in sploh vse skupaj videti
za ta važni ribnik nenavadno.”⁴*

Spajanje na videz nezdržljivega, lastnost, ki smo jo opazili že pri poeziji za odrasle, postane posebnost tudi v poeziji za otroke. Ta postopek bi lahko imeli za komponento estetske vrednote. S tretjo lahko vozijo motorna vozila, pri labodih pa tako izražanje učinkuje literarno domiselno in nenavadno.

³ Prav tam, str. 73.

⁴ Andrej Brvar: *Domača naloga. Za učitelja A.K.*, Ljubljana, Partizanska knjiga, 1985, brez oznake strani.

Pesnik uveljavlja tudi stopnjevanje. Na začetku pravi, da tedaj, ko sta si vzela svobodo, še nista prav nič mislila na nas (morda na bralce in bralke, vzgojitelje in vzgojiteljice ali na odrasle nasploh), zdaj pa že malo mislita na nas. Brvar je tudi v knjigi *Pesnitev o tem, kako je nastajala neka pesniška zbirka* (Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1981, oblikoval in grafično uredil Mišo Hochstätter) neposredno komuniciral s svojim bralnim občinstvom.

Tudi drugi ribnik je lep, toda ta zbuja v otroku mešane občutke. Človek naravo pač povezuje z lastnim obstojem. Naravna lepota je načeta, ker je v ribniku utonil dijak, pozimi pa so komaj rešili enega od mož, ki so žagali led. Pesnik spet uporablja personifikacijo - z otroško logiko premišluje, da ribnik morda sam ni nič kriv za vse to, vseeno pa ni prav, da je prišlo do tega. V otroško doživljanje sveta vstopajo vrednostni vidiki - izbira med tem, kaj je prav in kaj ni prav.

Toda žalost ne sme prevladovati, samo kot nezatna senca pade na ta radoživi svet, potem pa je spet vse veselo in praznično. Čeprav dežuje, še kar naprej sije sonce, in ribnik je videti, kot da ima ošpice. Pesnik premišluje po otroško, češ da so žabe s svojim regljanjem naznanjale dež. Če bi se oglašale pod vodo, jih nihče ne bi slišal, tam pa tako ali tako ne morejo kvakati. In kako je s ptiči?

*"In potem naenkrat neha deževati
in ptice zgoraj, v kostanjih,
naenkrat spet ponorijo s svojimi grli."⁵*

Ptiči so razposajeni in prav takšna sta otroka, ki se povzpeta na Piramido in hodita, kot pravi pesnik, celemu mestu po glavi. Kako so za otroka takšni pohodi preprosti in osrečujoči, in kako jih znajo odrasli zaplesti in jim pripisati večjo težo, kot jo imajo v resnici. Postavijo se v pozicijo oblastnikov, ki ne dovolijo, da bi kdorkoli samovoljno kršil njihove prepovedi, postanejo univerzalni razsodniki, ki natančno in enkrat za vselej vedo, kaj je dobro in kaj zlo. Zavzemajo se za dokončni in zanesljivi red.

Otroka pa kar naprej. Zdaj ju že začenja preganjati misel na vrstnike, ki so lepo spravljene pod rjavkasto streho, in čedalje bolj intenzivno mislita na nas, ki ju pustimo vedno manj pri miru, zdaj pa je že povsem očitno, da to nismo mi, temveč ima otrok v mislih svojega učitelja A.K., toda treba se je otresti težkih misli, zanje bo dovolj časa kasneje.

*"Toda zdaj ne smem postati žalosten,
ker tudi midva nisva žalostna,
ampak trudna, ker je večer,
in lačna, blazno, blazno lačna."⁶*

Andrej Brvar je tudi v pesmih za otroke karnist. Ko je otrok že doma in zagleda učiteljev klobuk in plašč, je v trenutku sit. Telo se odziva čustvenim stanjem. Podobno kot Niko Grafenauer zapiše, da dlani postane strah, tako da se v trenutku oznoji kot priključke partizane. Njegov svet vrednot je zanesljiv. Ko vstopi, vidi vse tako, kot bi novembra gledal skozi šipo; to v Brvarjevem pesniškem svetu ne obeta nič dobrega, saj je pesnik poletja - sonca in vročine, vendar pa tisto, kar naj bi bilo grozljivo, postane smešno in z obratnim videnjem literarno zanimivo:

⁵ Prav tam, brez oznake strani.

⁶ Prav tam, brez oznake strani.

*"In vidim vašo plešo
in v vaši pleši naš lestenec,
in vidim vaše brke,
kako vam kot podgana migajo pod nosom
in vidim našo kavo,
kako jo srkate na dolgo,
kot bi skrnili iz hiške polža, in seveda,
atu je potem dovolj."*⁷

Otroka telesno kaznuje: neobvladano ga pretepe z ravnilom. Oblastniški princip dobi silovito in neizprosno razsežnost agresivnega ravnanja. Le stara mama, ki je s svojimi triinšedemdesetimi leti videla že veliko hudega, prepričuje očeta, naj vendar neha. Roditelj nažene fantiča spat brez večerje, učitelj pa v slovo lepo pozdravi - praktično je čist in neomadeževan. Kaj zato, če je otroku zdaj pri srcu, kot da ga je povozil valjar, on je samo opravil svojo pedagoško dolžnost. Kam pa bi prišli, za božjo voljo, če bi otroci tako meni nič tebi nič odhajali od pouka, šola je zato, da otroci spodobno sedijo v njej in se učijo, pa kaj zato, če je sončen dan, ki vabi v naravo. V življenju se je tako ali tako treba odreči tolikim stvarim - otroci naj se tega čim prej navadijo. Otrok samo zakolne in zakriči, upornost se potuhne v misel in se ne povnanji.

*"In tako potem kljub vsemu vem,
da ne bom vzel atovega daljnogleda
in pobegnil v Avstrijo,
da ne bom zažgal te naše bajte,
ki je atu tóliko do nje,
da ne bom ustréлил ata s fračo v sencè,
v čelo ali tilnik,
potem pa se obesil med oblekami v omari
kot Lorenčičev Tomaž."*⁸

Nihče ne sliši, kako deček v samoti preklinja.

Slovenski literarni teoretik in književnik Denis Poniž je o Brvarjevi pesnitvi napisal naslednje: "Brvarjev poskus oživitve časa, v katerem je mladost s svojim optimizmom obvladovala dolžnosti in zadolžitve, je uspel kot malokatero sodobno mladinsko pesniško delo. V svoji *Domači nalogi* nam je pesnik odkril avtentičnost otroštva, kakor ga zmore zaznamovati pesniška beseda, v svoji skrivnostni prisotnosti; dotaknil se je hkrati velikih in drobnih stvari, tistih, ki so vsem na očeh, in onih, ki ostajajo skrite pogledom, pa jih oživi prav pesniško spominjanje. Neponarejeni, nesolzavi slog pripovedi, njen včasih celo pretrpki, pa vseskozi prijazni, živahni humor dajejo *Domači nalogi* še poseben zven in čar."⁹

V pesnitvi *Mala odiseja* Andrej Brvar na iskrov način ponovi Odisejevo vrnitev, le da je tokrat junak otrok, ki se, ves majhen, mora odpraviti na pot brez spremstva staršev in dokazati, da zmore priti na cilj. Premagati je treba okoliščine in zlasti, to pa je v življenju najbolj težavno, samega sebe. Opraviti imamo s pesmimi v prozi, vsak peti verz je označen s številko, zadnja je dvesto štirideset. O razmerju med poezijo in prozo je Brvar zapisal: "Osnovni princip zbirke naj bi torej bil pluralizem vsebin in form -

⁷ Prav tam, brez oznake strani.

⁸ Prav tam, brez oznake strani.

⁹ Denis Poniž: *Zapis pristnega otroškega spomina, Otrok in knjiga*, 1986, št. 23-24, str. 168-169.

form, h katerim sem prišteval in prištevam tudi prozo. Med to in poezijo namreč ne vidim nobene radikalne razlike. Gre le za večjo (poezija) ali manjšo (proza) zgoščenost, in to tako po vsebinsko-pomenski kot po stilno-oblikovni plati."¹⁰ Pesnik je privrženec neomejene ustvarjalne svobode. Popolno vsebinsko in formalno svobodó si je vzel že pri poeziji za odrasle - v uveljavljanju volje do moči in radoživosti je kazal posebne vrste omnipotentnost. Vseeno bi lahko rekli, da se v poeziji za otroke nekoliko bolj drži formalnih in vsebinskih pravil, sočasno pa je njegova pesniška izpoved-pripoved nevsiljivo humanistična. Estetika in etika imata skoraj enakovreden položaj; v poeziji ni verzov, ki bi bili nerazumljivi in dvoumni. Pesniški jezik je skrbno izbran, slogovno izčiščen in izrazno bogat. Ta poezija je privlačna tako za mlade bralke in bralce kot za odrasle.

Predmeti dobivajo človeške lastnosti - sposojen lojstrski voz poskakuje kot nor, kovčka sta trebušasta. Detajl je že v pesništvu za odrasle igral pomembno vlogo, zdaj pa znova stopa v ospredje, velikokrat humorno in ironično. Postrešček je imel na primer levo hlačnico speto z leseno ščipalko za perilo. V potovalni mrzlici - otrok se sam odpravlja na dolgo pot - še vedno vidi, kako presenetljivo lepa je narava. Noč blede nad Meljskim hribom, stari mami pa se usta odpirajo kot kakšni ribi. No, tudi riba je del narave, ni pa nujno, da je zmeraj lepa.

Z odraslimi se ni lahko sporazumevati. Miličnik kot kakšen bizon ali nilski konj bulji skozi okno, otroku je zaradi njegovega molka sprva nerodno, potem pa kar nekam obupno. Svet, v katerem se mora deček znajti, je sicer videti nevaren, in vendar ne tako zelo, da se ne bi med tračnicami pojavila mačka potepinka, ki se drži na smeh in se z zadnjo taco praska pod brado. Za takšno nepridipravo potepinko je svet videti smešen in nezapleten, ljudje pa ga znajo napraviti težkega in zapletenega. Zaradi lepote, ki pride v kupe prvega razreda, miličnik sprevodniku ukaže, da je treba malega spraviti kam drugam. Fantič se ustraši, da bodo pozabili nanj. Zunaj laja psiček, teče ob velikanskem čevlju, ki vrti pedal, toda deček ima hude skrbi. Ali bo šlo vse tako, kot je treba? Fant si iz srca želi sprevodnika. Da ne bi priznal, kako ga je strah, si reče, da ga že komaj čakata kovčka; on bi že kako, če ne bi bilo teh presnetih, težkih, trebušastih kovčkov. Devet in pol let je star, pa se že mora spopadati z življenjskimi težavami. Zunaj je toliko zanimivega, toda na cilj ni moč pozabiti. Koruza se vabljivo premika v vetru, na oknih so rože, pes v plitvini bi rad ugriznil vodo, prašiči v blatni kopeli so črni kot hudiči. Na koncu se le najdejo ljudje, ki so pripravljene fantiču priskočiti na pomoč. Seveda si ne morejo kaj, da ne bi veliko spraševali, že Mali princ je rekel, da zastavljajo veliko nepomembnih vprašanj in da so nasploh čudni. Ko pride otrok na cilj, ga zasipajo z vprašanji o svojcih, namesto da bi pokazali zadovoljstvo, da je dečku uspelo. Mama sicer joče, besede pa je očitno težko spraviti iz sebe. Pesnitev se konča z otrokovim samozavestnim spoznanjem:

*"Kaj zganjate takšen halo! Saj se da, evo, saj se da
priti daleč tudi brez miličnikov, brez stricev in tet!"¹¹*

Pesnitev *Zimska romanca* je namenjena mladostnikom, takim, ki jih prešine ljubezen, v tej prvi obliki tako močna, da jo je komaj mogoče prenesti. Strokovnjaki seveda natančno razlikujejo med zaljubljenostjo in ljubeznijo, toda kaj bi zdaj s tem, gotovo jih ne preganjajo čustva te vrste, če se teoretično resno ukvarjajo z njimi, namesto da bi se kje v skritem kotičku držali za roke in pozabili na čas.

¹⁰ Andrej Brvar: *Pesnitev o tem, kako je nastajala neka pesniška zbirka*, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1981, str. 16.

¹¹ Andrej Brvar: *Mala odiseja*, Ljubljana, Partizanska knjiga, 1988, brez oznake strani.

Ko dekle v pesnitvi fantu pove, da je vsega konec, ima človek občutek, da je res prispel do zadnje življenjske postaje. Lahko bi samo še skočil v vodo ali se s sotrpini napil do onemoglosti. Ko se je v alkoholni omami vrnil domov, kjer je najprej iskal ne kdove kako prepričljive izgovore, potem pa je povedal kar po resnici, se je oče, prav tisti, ki je dečka v *Domači nalogi* našeščkal, zdaj izkazal kot razumevajoč vzgojitelj, bistroumni razlagalec čustvenih razlik med spoloma, pretiranega navdušenja, negativnih posledic zaupljivosti, ljubosumnosti in samoljubja. Fant je po vzgojnem predavanju pomislil, da bi bilo morebiti vseeno bolje, če bi mu bil eno primazal, pa tega najbrž ni mislil povsem resno. Silovito začetno čustvovanje in sklepna očetova strpnost oblikujeta literarno učinkovit kontrast: mladi pretirava, stari je pameten in preudaren - za druge, kdove kam se skrrije njegova pamet, ko gre za lastne čustvene probleme, laže je biti svetovalec nekomu drugemu, kot pa spravljati v ravnovesje samega sebe in se brzdati v kočljivih situacijah.

V pesniško zbirko *Pesnitve in pesmi* (Maribor, Založba Obzorja, 1990, opremil Zmago Jeraj) so uvrščene pesnitve *Domača naloga*, *Mala odiseja* in *Zimska romanca*. To pomeni, da so dela namenjena tako odraslim kot otrokom, za mlajše bralce pa bi bili primerni pesmi *Pravljica* in *Klemen*. V prvi se pesnik spominja stare mame, ki nikoli ni povedala nobene pravljice in tudi sicer si je prizadevala, da bi dajala vtis resne in stroge babice, tako rekoč vzdrževalke reda, toda njena ljubezen do vnuka je bila vseeno velika - ker se je tako skrivala, morda še večja.

*"Nekoč je živela stara mama,
ki je pustila, da je prekipel cel lonec črne kneippove kave,
ko ji je vnuk nekega zimskega popoldne zaspal
z glavo v krilu."¹²*

Pesem *Klemen* pa v obliki dialoga predstavi pesnikovega sina Klemena. Otrok izreka otroške modrosti - s samosvojo logiko prebujajoče se radovednosti in iskrvosti, z otroškim videnjem kaotičnega sveta odraslih in z veseljem do življenja.

*"Ko se z mamo kregata,
ne morem nikoli razločit, kdo ima prav,
ker imam oba rad."¹³*

Če pogledamo na mladinsko ustvarjalnost kot celoto, je z vidika morfologije snov vzeta iz življenja otroka in mladostnika, motiv pa je vsakič posebni dogodek, v katerem otrok ali mladostnik prestopi dovoljene meje in si sam oblikuje svoja določila. V Brvarjevem primeru ne gre za predliterarno ali zunajliterarno snov, temveč za zlivanje med prvo in drugo možnostjo, snovjo in njeno utelesitvijo v pesmi; prehod je komaj zaznaven. Slovenski literarni teoretik Janko Kos v zvezi s to problematiko trdi: "Snov kot neizoblikovano, pred samim literarnim delom obstoječe gradivo so lahko seveda tudi čisto psihični pojavi, se pravi doživljaji, čustva, razpoloženja in misli. Zato je na splošno mogoče trditi, da so snov, iz katere nastaja vsebina literarnega dela, lahko vsi pojavi fizičnega in psihičnega sveta, tako da s tega stališča med njimi ni nobene razlike."¹⁴

¹² Andrej Brvar: *Pesnitve in pesmi*, Maribor, Založba Obzorja, 1990, str. 88.

¹³ Prav tam, str. 90.

¹⁴ Janko Kos: *Morfologija literarnega dela*, Literarni leksikon 15, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1981, str. 12.

Pesnik si jemlje tudi vso jezikovno svobodo: neobremenjeno in brez predsodkov preliva zunajliterarno gradivo v besedno umetnost in oblikuje lingvistično realnost, v kateri imajo enakovreden položaj različne socialne zvrsti jezika - od knjižnega in narečnega do tako imenovane interesne govorice, se pravi slenga, žargona in latovščine, podrobnejša analiza pa bi se zaustavila tudi pri funkcijskih, prenosniških, časovnih in mernostnih zvrsteh.¹⁵ Jezikovni znaki so označevalci paleta občutij in snovne barvitosti. Janko Kos je pisal o nadjezikovni, psihični, psihološki in kvazifenomenalni realnosti, ki ji je jezik sredstvo, s pomočjo katerega se lahko konstituira - jezik potemtakem ni edina in končna literarna realiteta. "Resda ni samo zunanje gradivo, saj stopa v samo literarno delo, vendar ostaja v njem delna, nikakor ne edino odločilna plast."¹⁶ In nekoliko kasneje: "Primerjava s fenomenom jezika pokaže, da obstaja literarno delo tako, kot obstaja jezik."¹⁷

V Brvarjevih mladinskih delih so motiv svobodno izbrane dogodivščine, polne notranje napetosti, tema pa se izpričuje v relaciji med otroki in odraslimi. Konkretna podoba te relacije se glede na starost bralcev dvigne na raven abstrakcije. Odrasli uporabljajo fizično kazen ali vzgojno razlago, ergo - vidiki represivne ali permissivne vzgoje so postavljeni pod vprašaj, porajajo se znotraj izrazito estetske forme.

Kar zadeva razmerje med vsebino in formo, je treba opustiti dualistično pojmovanje in se zamisliti nad povezanostjo etičnih, kognitivnih in estetskih plasti. V Brvarjevem primeru je odveč iskanje med notranjo in zunanjo formo, treba pa je poudariti, da ima njegova poezija za otroke in mladostnike izredno jasno začrtano, motivno in tematsko sklenjeno notranjo zgradbo. Subjektivni čas in prostor zarisujeta smiselni potek - zdaj je dramsko napet, zdaj epsko opisen, spet drugič lirsko vabljiv. Subjektov govor je ekspliciten, avtorski in sukcesiven, pesniško govorico bogati notranji ritem, ki je včasih enakomerno simetričen, tu in tam pa asimetričen, iregularen, stopnjevan in zarezan.

In za konec, kaj meni o mladinski književnosti pesnik Andrej Brvar sam? Prepričan je, da je temeljna hiba podcenjevanja mladega bralca, in to se potem kaže v poplavi pedagogiziranja in groteskne pootročnosti pesnikov in pisateljev. Odrasi je iz otrokovega sveta sicer izgnan, vendar pa v sebi ohranja spomin nanj. "Resnično pristna in etično poštena literatura za otroke in mladino je torej po moje tista, ki nastaja iz pesnikovega ali pisateljevega čisto konkretnega, čisto specifičnega spomina na otroštvo."¹⁸ Takšna književnost je zanimiva in dragocena tudi za odraslega bralca.

¹⁵ Jože Toporišič: *Slovenska slovnica*, Maribor, Založba Obzorja, 1976, str. 10.

¹⁶ Glej opombo št. 14, str. 20.

¹⁷ Prav tam, str. 20.

¹⁸ Andrej Brvar: *O mladinski književnosti, Otrok in knjiga*, 1986, št. 23-24, str. 140.

Literatura

- Bajt Drago: *Zapisi na robovih*, Maribor, Založba Obzorja, 1986.
- Brvar Andrej: *Slikanica*, Maribor, Založba Obzorja, 1969.
- Brvar Andrej: *Kdo je ubil Holoferma*, Maribor, Založba Obzorja, 1973.
- Brvar Andrej, Forstnerič France, Jančar Drago, Kramberger Marijan, Partljič Tone: *Skupaj*, Maribor, Založba Obzorja, 1973, Brvar Andrej: *Pesmi za Vando*, str. 9-43.
- Brvar Andrej: *Pesmi*, Maribor, Samozaložba, 1975.
- Brvar Andrej: *Osemnajst pesmi plus dodatek*, Ljubljana, Mladinska knjiga, 1979.
- Brvar Andrej: *Pesnitev o tem, kako je nastajala neka pesniška zbirka*, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1981.
- Brvar Andrej: *Skrčka čez palico*, Ljubljana, Cankarjeva založba, 1984.
- Brvar Andrej: *Domača naloga, Za učitelja A.K.*, Ljubljana, Partizanska knjiga, 1985.
- Brvar Andrej: *O mladinski književnosti, Otrok in knjiga*, 1986, št. 23-24, str. 140-141.
- Brvar Andrej: *Mala odiseja*, Ljubljana, Partizanska knjiga, 1988.
- Brvar Andrej: *Zimska romanca*, Ljubljana, Partizanska knjiga, 1988.
- Brvar Andrej: *Pesnitve in pesmi*, Maribor, Založba Obzorja, 1990.
- Kos Janko: *Morfologija literarnega dela*, Literarni leksikon 15, Ljubljana, Državna založba Slovenije, 1981.
- Poniž Denis: *Zapis pristnega otroškega spomina, Otrok in knjiga*, 1986, št. 23-24, str. 168-169.
- Toporišič Jože: *Slovenska slovnica*, Maribor, Založba Obzorja, 1976.
- Vrečko Janez: *Kosovelove pesmi v prozi*, Spremnja študija, Srečko Kosovel: *Pesmi v prozi*, Maribor, Založba Obzorja, 1991.

Z u s a m m e n f a s s u n g

ERINNERUNG AN DIE KINDHEIT VOM DICHTER ANDREJ BRVAR

Der Dichter Andrej Brvar behauptet in der Dichtung für Kinder eine poetische Andersartigkeit, Originalität und Echtheit. Sein Schaffen ist existentiell frei, formell und inhaltlich innovativ und stilistisch gereinigt. In der Dichtung für Kinder und Jugendliche belebt er seine Erinnerung an die Kindheit.